

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

Dilemma.

Mialatt a magyar politika vezetői tanácskoznak és semmit sem tesznek, mert várnak, azalatt az élet — sohasem tanácskozik — eseményekkel vési be küzdelmét az idők folyásába. Az élet nem vár. Sztrájkot idéz elő és munkazárlatot csináltat az építőmesterekkel.

Ám az élet eme logikus eseményeivel ki foglalkoznék, amikor a logikus eseményekre nem kell kíváncsinak lenni, mert mindenki tudhatja. Más a koalíciós ellenzék és a bukott kormánypárt. Sohasem logikusak, tehát nem lehet előre tudni, hogy mi lesz. Ez az, ami izgat, erről beszélnek tehát az emberek.

Holott ebben is csalódnunk kell: logikusan tudhatnák, hogy mi lesz? Hosszas huza-vona s aztán egy kis árulás. Emberek, akik negyed esztendeje folyton önmagukat alkudják le s viszont a másik oldalon emberek, akik negyed esztendeje semmi mást nem csinálnak, mint megmaradnak eredeti álláspontjukon s amit a nyílt csatában elveszítettek,

annak felét már mostanig is visszaszedték a győztes ellenzéki vezérek kihallgatásai során, — ilyen emberek egymás közötti harcában vajjon nem lehet-e előre tudni a jövőt? Csak épen a részleteket nem. Az eredményt igen.

Különös szatirája a sorsnak, hogy mikor a függetlenségi álláspont épen azon a megdönthetetlen állásponton ostromolja az osztrák-magyar monarchiát, hogy különböző nemű s különböző vegyi értékű elemeket nem lehet egységessé tenni, csak ideig-óráig összekeverni, ekkor a saját maga tragédiáját épen ennek a természettudományi tételnek az igazsága fogja előidézni.

Ha egy becsületesen fixirozott s nem folyton a várva-várt lehetőségekre megnyergelt programmon állottak volna össze: győzhettek volna a keveredéssel is. Mert ez a keveredés és ez a koalíció szükséges volt és szükséges most is. Nem is azt hibáztatjuk, hogy nem bomlik fel, ellenkezőleg: attól félünk, hogy felbomlik a hatalom részére kedvező alkalmas pillanatban.

És mindennek az oka az, hogy nem voltak meggondolt emberek akkor, amikor a csatába indultak, hanem csak akkor kezdték a mérsékletes vágyu bölcsességet, amikor a csatából győzelmesen mentek — a további háboruba. Összevissza ígértek eget-földet, Kossuth Ferenc épen úgy, mint Gabányi Miklós, amikor a választási hadjárat volt. Magyar nyelv a hadseregben, az önálló vámterület haladék nélkül való behozatala 1907-re, a törvénytelenül s titokban már kéz alatt megkötött német szerződések rémes feltételeinek vissza-

utasítása és általános szavazati jog. Ezekkel mentek harcba s ezekkel győztek. Még pedig nem mint függetlenségi, hanem mint: koalíció. Úgy tettek, mint a sorsjegy tulajdonos: ha megnyeri a főnyereményt, a sarki fűszeresnek is ezer forintot fog adni. Úgy se nyeri meg.

No és aztán megnyerték s egyszerre: minek adjanak ők ezer forintot a sarki fűszeresnek? Hiszen így tönkre mennek. Miért adjanak általános választói jogot, mikor — a többi sokat el is hagyhatjuk — a Habsburg dinasztia ebbe sem megy bele.

Holott azt tudhatták volna az első csata előtt is, hogy ha győznek: akkor is még mindig fenn fog állani a Habsburg dinasztia akaratának érvényesülési vágya és hozzá való eszközei.

Csunya dilemma. És csak egy segít rajta. A korábbi stílus megtartása. Tessék konzekvensnek maradni. Ne tessék letagadni a saját elveiket és ígéreteiket — önmaguk előtt is. Ha volt bátorságuk, mint a hogy kellett lenni, megmozgatni az országot, legyen bátorságuk e mozgalmat tovább vezetni és fejleszteni, hogy ne csak az ország mozduljon meg, de a Habsburg dinasztia is induljon meg már egyszer a statusquo álláspontjából.

Hogyan kívánhatják Beck báróéktól, hogy a bukásukat elhigyjék, mikor Kossuth Ferenc úr maga sem hiszi?

Petercsák András cikke.

Különös cikket közlünk itt le a következőkben. Írója a társadalom mostani és jövő berendezkedésének elméleteivel tisztában van, ellenben az ortografiával nincsen. Gyerek korában is dolgoznia kellett talán, később pedig a nyelvtannál a száraz kenyeret jobban megpuhító olvasmányokat olvasott munka után, így történhetett, hogy az emberek egymáshoz való viszonyainak szabályait jobban tudja Petercsák András, mint a ragokét.

Minden szerkesztési skrupulus nélkül mégis kiadjuk hozzánk beküldött cikkét. Írójának az emberiség fejlődéséről meg van a maga tiszta felfogása, nem bemagolva, hanem megértve az apostolok tanítását. Ez egy korbéli dokumentum. De tovább megyek: Petercsák Andrásnak a szocializmus útjáról egy saját külön szempontja is van: a kistökéseket kell belevonni, belekényszeríteni a sztrájk révén a szocializmusba, hogy velük a legjobb éket verjék a mai társadalomba. Hát ezt a felfogást lehet szidni, lehet lehetetlennek tartani, de érdekes és okvetlenül szintén egy szempont.

Végül pedig — s ez a cikk igazi tartalma — lehetetlen belőle ki nem olvasni a milliók hitét, bizalmát, szeretetét és tőrnit tudását egy jobb jövőért. Milyen biztosak a maguk dolgában ezek a Petercsák Andrások. Katonák, a kik így biznak a háboruban, alig veszíthetnek. Lehet, hogy a burzsoá társadalom akármelyik tagja ortografikusabban fogná megírni egy nagy csata elvesztét, de ez a Petercsák András a legkölömb tentával irná meg a győzelmet. A hitébe, a bizalmába mártott tollal jelentené társainak a vörös zászló győzelmét.

Az ebből az írásból is kiáradó hit és bizalom késztet, hogy ezt a penzumot kiadjuk. Hogy jogtalanság ne essék a

hit nélkül, de pontos ortografiával író embereken: Petercsák András cikkét a saját ortografiájával szedettük. Minden felesleges betűjéből egy tanulság árad ki és minden hiányzó betűjét a reménnyel s a meggyőződéssel pótolja. A tanárok nem fogadnák el a vizsgán, de az élet maga különös egy tanár . . .

SZOCZIALIZMUS ÉS A SZTRJÁK

írta Petercsák András.

Aszt állítják, sokan hogy a sztrják a szocializmusnak haladását nem jelenti . . . Mert sztrjákok azelőtt is voltak, még a szocializmus nem létezet, ez ugyan igaz! De aszt is egész bátran merem állítani, hogy a szocializmus előtt a sztrjákok nem voltak — tervszerűek, sőt nem is törőtek azal a sztrjákolo munkások hogy az hová fog ki lukadni, mert az akori sztrjákokat csakis a munkások jobb kereseti viszonyaikhoz kötöték, de nem ahoz mint most, . . . a szocializmus hogy azal a tőkét legyőze és a jövő társadalom haladását gyorsítsa, és a munkásoknak szinte jobb föl tételeket biztosítson, . . . Hogy a tőke ne egyesek tulajdonát képeze hanem hogy a társadalom tulajdonába menjen átt, . . . Most pedig a mai társadalomban a kis polgároknak nevezetek (kis gazdák kis parosok kis kereskedők) szinte rendelkeznek tőkével de ez oly kevés, hogy abbul nem tudnak ugy meg élni hogy ők sem dolgoznak, hanem nekik is dolgozni kel és ők is olyan munkások mint azok akik nem rendelkeznek semmi féle termelő eszközökkel . . . De minek után a kis polgárok még nem ismerték föl a szocializmus áldásos eszméjét, azért ezek elenszegülnek, a szocializmusnak a kis polgárokkal kel előszöris, eszméjét meg ismertetni . . . És meg küzdeni, ugy asztán jönnek a nagy tőkések, ezekkel már egy oldalru könnyebb lesz a küszdelem, de a másik oldalrul pedig nehezebb, azért mert ezek dolgozni nem dolgoznak és munka nélkül nem élhetnek, másik oldalrul pedig azért lesz nehezebb mert ezeknek meg lesz a kitarításuk ha elkészülnek rá, de sokáig — nem tartatják azért fön magukat munka nélkül mert a munka föltétlen

szükséges az ember életéhez, ha csak tiszta egészséges akar lenni és hogy a férgek megne egyék, . . . De most ezeknek nem kel dolgozni, mert dolgoznak helyetük a proletárok és a kis polgárok, . . . de ha a kis polgárok már nem fognak létezni, ha nem mint a többi proletárok fognak élni és a közös társadalomnak egy része a termelő eszközöknek kezében foglenni, ahon meg lesz a szocialista-társadalom is egy részben, így asztán rövidebb munka idő mellett fognak a munkások dolgozni és több idő lesz ugy a szelemi mint a tekhnikai fejlesztésükre, és nem lesznek ara kényszerítve hogy a nagy tőkének rabszolgája legyenek, most pedig a nagy tőkés nem tarthatja főnmagátt mert ha rövidebb lesz a munka idő és olcsobb lesz a termelt czikeknek az ára sőt nem is fog kelene anyi az arányhoz képest mint most a magántulajdonosoktul, mert akkor lesz társadalmi termelés is amit ugy fognak szinte fogyasztani ahogy termelni közösen, és így kénytelen lesz a nagy tőkés meg adni magátt és ő is be állni a munkások sorába, de az ammi most meg van a tőkés osztátnak a természetben, az meg is fog maradni sőt még jobban is lesz rendezve, de a többi ember társainknak is meg lesz, az és akkor fog következni az egyenlőség az ember iránt való szeretet nevelés e lapnak olvasója vagyok is de mint előfizetője nem voltam lakásóm, Kisfuváros-utca 4 sz. I em, 11 ajtó, és ha szükségét látja a szerkesztő ur én hajlandó vagyok a jövőendő lapba írni többször is a szocializmus eszmeferül mind szocialista, kérem levélben értesíteni.

Írás a Műcsarnokról.

Írta: Nagy Endre.

(Befejezés.)

Márk Lajosról és a művészi arcképről.

Bemegyünk az egyik szobába, ahol egy kis leány arcképe függ a falon és már messziről azt mondjuk:

— Nini, ez Márk Lajos!

Aztán odébb egy öreg nő képét látjuk és megint azt mondjuk:

— Nini, ez is Márk Lajos!

Ime egy művész, aki «van» és akinek egyéni léte nem mosódik el, nem olvad belé a témájába, hanem attól függetlenül, különváltan jelentkezik, akkor is, ha gyermeket fest, akkor is, ha öreg asszonyt. Mint ahogy a tó akkor is tó, ha az ég tükröződik vissza benne, vagy az őszi felhő.

De hogy érdem-é ez az egyéniség, vagy legalább is hasznos dolog-é, az rögtön kétségessé válik, mihelyt a jámbor polgár kimondja az ő ősrégi óhaját:

— Én elsősorban azt akarom, hogy hasonlítson az arckép. A többivel nem törődöm!

A jámbor polgár azt hiszi, hogy ezzel valami mindent kettévágó szentenciát mondott. Pedig dehogy!

Hiszen a portrait-műfaján ép azért folyik a szüntelen vita, mert bizonytalan, eldöntetlen a «hasonlóság» fogalma. A hasonlóság ép oly relativ fogalom, mint a távolság, a melynek méreteit közlekedési eszközeink szabják meg. Mint ahogy express-vonattal közelség az, ami baktató igásszekérrel rém távolság, — azonképen a fejlett látás nem látja azt hasonlónak, amit a fejletlen látásu ember megszólalásig hűnek tart.

A gyermek egy ember profil-rajzára, amelyre két sze-

met rajzoltak, pipaszár lábat-kezet, a fejére pedig rojtos sapkát adtak, azt mondja:

— Ez a papa!

A költő ellenben idegenszerű érzéssel mereng el alvó kedvese arca fölött; elnézi az ezerszer látott vonásokat és nem tud kedvesére ismerni mégsem, mert az alvó arcából hiányzik a lélek szubtilis fénye, amelyet — hite szerint — csak ő tudott megérezni és megbecsülni igazán.

Minden emberi szem egy-egy művészi szubjektum, amely külön, egyéni képeket fog föl és örökít meg az emlékezetben. A fejletlen szubjektum valóságos fodrász- és szabász-munkát végez, mert beéri a haj és a ruha külső részeinek megrögzítésével, ellenben a fejlett szubjektum, mint valami roppantúl érzékeny apparátus, épen a legintimebb, legfinomabb vonásokat érzi meg. A legfejletlenebb szubjektum tehát a fotografáló masina objektívje, amely bambán, válogatás nélkül habzsol be minden impressziót és nem tud különbséget tenni a jelenségek valőrjeiben, hanem egyforma közömbösséggel vesz tudomást egy véletlen pattanásról és egy ajk-redőről, amely a lélek gögösségének az árulója.

Az arckép-festőművészt tehát úgy kell néznünk, mint a szubjektumok e skálájának legfelső fokát. Ő az, aki a legjobban lesi meg és értékeli a rejtettebb, tehát a lélekhez szóló vonásokat. Ő az, aki a legjobban tudja megtisztítani, egységessé tenni azt a zavaros impresszió-szövedéket, amit látásunk agyunkra vetít. És művésszé válik azáltal, hogy ezt az ő egyéni látását ránk tudja erőszakolni, — közkinccsé teszi.

Ez az egyéni látás az, ami Márk Lajos arcképein az ő speciális egyénisége gyanánt jelentkezik. Ő szereti és őszintén megcsodálja az Embert, ezt a pompás, komplikált szerkezetet. Ha gyermeket fest, vagy viruló szép asszonyt, vagy meglett férfit, elsősorban ennek a csodálatnak adózik. A finoman elosztott emberi izmok, a szubtilisan érző idegek, amelyek vibrálva ágaznak szét az egész testben, úgy jelentkeznek előtte, mint egy egységes, fölötte esztétikus és fölötte öntudatos tünemény.

Ő a gyermekben is méltányolja az emberi értelmet és az öreg asszonyban is az ideges nő kecses báját. Egy vállra vetett kendő is hatalmas dekoratív motívummá válik nála, életet, harmóniát és szépséget lát benne, mert tudja, hogy annak minden ráncát egy-egy emberi mozdulat alkotta meg.

Ő tehát stilizálva lát és e stílusba rajz és szín egységesen olvad. De csak a felfogása stilizált, előadási modora a legközvetlenebb festés. A színek úgyszólván egyszeri ecsetvonással kerülnek vásznára és e keresetlen könnyedség nemcsak festő-talentumának bizonyítéka, de annak is, hogy őszintén átérzi stílusát és hisz benne. És ez a jóhiszeműség a legnagyobb szuggesztív erő a művészetben.

Mednyánszkyról és egy fiatal művésziünkről: Pongráczról.

A «kőd»-ember, mondják Mednyánszkyról és az ő művészi egyéniségét teljesen jellemeztnek vélik, ha egy ködös tájképre gondolnak, amelyen hegyek és fák foltjai vibrálnak. Pedig hát a köd az ő képein ép oly esetlegesség, mint a Segantini képein a teljesen áttetsző, szinte távlattalan levegő. Segantini ott élt a hófödte Alpeseekben és fantáziáját ennek a verőfényes levegőnek problémája áztatta föl. Viszont Mednyánszky László a zordon Kárpátok között kapta inspirációját és itt a mindeneken uralkodó köd hívta birokra:

— Gyere, mérkőzz meg velem, hogyha mersz!

És Mednyánszky mert. Ez a hőszi vállalkozó kedv, az az örökké elégtelen kaland-vágy, amely folyton a legnehezebb feladatok felé hajtja, — ez az ő igazi egyénisége. Ő be nem éri azzal, hogy szép békességben megalkudjék a mesterségével és annyit örökítsen meg az érzéseiből, amennyit lehet. Ő mindent akar.

És épen ezért nem érhet be azzal a festéssel, amit ecsettel elérhet az ember a szomjas vásznon. Ugy küzd, mint az a vadász, aki gyengének érzi már kését, és körömmel-lábbal, viaskodik az erdő hatalmas, fenevadja ellen. Az ő festményein oly bonyodalmasak, oly titokzatosak a hatások,



hogy alig fedezhetők föl az ecset-nyomok. Itt körömmel vakarja újra elő a vászonfelületet a festék-kéreg alól, ott tenyérrel dörzsöl szét valami tompa tónust a világító színeken, amott pedig úgy keni késsel a festéket a vászonra, mintha domborművet akarna modellálni. Tessék elképzelni egy sziklát, amelyen napfény ragyog és amelyet mégis köd borít! Ilyen probléma izgatja föl a Mednyánszky harci kedvét és ha összemaszatolt körmökkel is, de diadalmasan kerül ki a harcból. Két tájképe, amely a tárlaton látható, két megközelített lehetetlenség.

Sokkal szelídebb hajlamú művész Pongrácz, aki Szolnokon a Tisza és Zagyva közén fejlődött poétikus, erős tájképfestővé. Még most «csak» poétikus, finom és közvetlen. De ha nem csalódunk, idővel nem fogja beérni ennyive hanem ki fogja vívni, hogy külön egyéni jelzöt kelljen fabrikálni a számára.

KÉT SZINHÁZBÓL. Mikor néhány évvel ezelőtt a m. kir. Operaház Murger meseszép drámájának két szerzőtől megzenésített műve felől határozott: a Leoncavallóé mellett döntött. Igaz, nagy sikere volt, aztán mégis lekerült a műsorról, holott közönséget is vonzott. De az Operaház néhány ezer magán énekesnője közt nem találtak alkalmas Musettet, hogy Ábrányiné Wein Margit nyugalomba vonult. Az ősszel azután hivatalosan kijelentették, hogy a Puccini zenéje értékesebb, azt fogják előadni a saisonban. A fősaisont természetesen a „Nemo“ és „Álom« című kitűnő ötletek foglalták le, így Puccini a tavaszra szorult. No mindegy, csakhogy adják. Még pedig kettős szereposztású kettős premierrel. A dualisztikus előadás rendszere pedig nem rang- vagy játékbeli stílusok szerint osztódott ki, hanem igen elmés módon: felekezeti alapon, Van egy izraelita „Bohémélet“

Szamosival, Beckkel, Arányival a főbb szerepekben, azután egy keresztény katolikus előadás Kramer Terézzel és Takátsal. És az Operában a napokban senki sem kérdezte egymástól: Leoncavallo-e, vagy Puccini? Inkább azt: Szamosi-e, vagy Kramer? Találkozó pont csak Beck volt. Mindenki elismerte, hogy Marcell mégis csak: Takáts Mihály.

A Vígszínház Lessing-színházi előadásait csodahírek előzték meg. A megállapodott nevű művészet jövele. De úgy tetszik nekünk, hogy mintha a Nemzeti Színház személyzete lemenne Békés-Csabára. Láttak már az emberek jobbat, szebbet, nagyobbat is. A tipikus porosz dialektus nem egyedül tette, hogy a Lessing-színház művészetéről szólván mindnyájunknak a Kleines Theater tagjai jutottak eszünkbe. Hogy adták és hogyan rendezték volna azok a „Népgyűlölő“-t?! Mindenesetre másképen. Nem kiabáltak volna, nem morogtak volna annyit s a komédiás fogások remekül megcsinált, de mégis csak külső eszközökkel ható eszközeit sem használták volna. Stockmann doktort Basserman helyett Wassmann játszotta volna, nem igyekezett volna fizioiogiiai magyarázásokkal elrettenteni az embereket az igazság szavától. Ne higgyetek a feltámadó igazságoknak, mert az csak testi betegség szülöttje. Bassermann ezt mondta, Wassmann egyszerűen, csöndesen szólt volna, a mint Ibsen írta. És talán mégis csak a norvég öreg tudta, hogy ki volt Stockmann Tamás és mi volt?

O VÉNUSZCSILLAG...

Csodálatos szép Vénuszcsillag,
Szerelmes szívek fényes őre,
Sugározd rám szent hatalmadat
Szegény szerelmet éhezőre.
A forró nyári éjszakákon
Vakítóan trónolsz az égen,
Glóriás mosolyodat várom,
Meghajtott fővel és szerényen.

A rejtelmes kék égbe nézek,
A mely felé tündöklő szárnyak,
Gyengéden egymásra omolva
Halk himnuszokat zengve — szállnak.
És egyre fényesebb az éjjel,
Az ének egyre jobban csendül,
S éj izzó lehelletében,
A vérem forró vágyra pezsdül.

A lángoló, a zengő szárnyak :
Szerelmes csókok végtelenje,
Melyeket Vénusz ó tenéked
Áldoz oly sok szív nagy szerelme!
Ők szárnyalnak e bűvös éjen
És hódolva benned elégnek ;
Azért oly fényes és sugárzó
Szent Vénuszcsillag most a képed.

E forró nyári éjszakában
Ime itten állok esdekelve,
Sugározz ó az én szívembe,
Vénusz csillag, egy csöpp szerelmet!
Im itten állok koldus-árván,
A míg feléd a csókok szállnak,
S köröttem is, fűn, fán, virágban
Párja van minden csöpp bogárnak.

Kemény Simon.

A farkaskoldus.

Monda az Ardennekből.

Írta: **Sik Miksa.**

Az 1697. év egy júniusi éjjelén Ichán Kalmus lassú, fáradt léptekkel ballagott a Salmból, nagy tölgy- és bükkfaterdőkön keresztül Commansterbe vezető úton. Elvégzett napi munka után Commansterbe kellett mennie, hogy onnan a gazdag földbirtokos beteg tehene részére orvosságot hozzon. Dacára jó menetelésének, meglepte őt az éjféli, holott feleségének megígérte, hogy 10 órakor otthon lesz. A tehén ez alatt talán meg is döglött. De hát ő igazán nem is tehet róla. Talán a gyepmester el is vitte már ...

Igy gondolkodva magában, tovább ballagott, kilépett egy tisztásra, azután — egy nagy kő segélyével — átment a patakon és azon túl a rétre vezető úton haladt tovább.

Egyszerre csak visszatámolygott. Cikkázó villám világította meg az egész tájékat és utána egy rémes mennydörgés reszkettette meg az éjjeli csöndet.

Mikor fénytől elvakított szemét újra felnyitotta, néhány lépésnyire maga előtt egy elbűvölő és sugárzó női alakot pillantott meg. Könnyű gázruha, melyet közepén egy biboröv tartott össze, takarta el idomait, melyeknek isteni formáit még Ichánnak is észre kellett venni. A tünemény vállairól rózsaszínű fátyol omlott alá, mely gyönyörűen illett a hullámozós dús haj fekete színéhez. Világos fény, akár egy sugárzó felleg, vette körül az egész alakot.

Arcán isteni jószág űlt, szemében azonban szenvedélyes szerelem tüze lobogott.

Kezében arany gereblyét tartott.

Lágy, behizelgő hangon így szólt:

— Ichán, gyere hozzám, én szeretlek!

Ichán reszketve lépett közelebb és kérdi:

— Ki vagy te? és mit akarsz tőlem?

És a lány, fuvolaszóhoz hasonló hang felelé:

— Én Sylva, a virágos mezők királynője vagyok és azért jöttem, hogy a szénát rendbe hozzam. Nem látod gereblyémet? És hogy mit akarok? Szerelmedet akarom, Ichán! Soká, igen soká kerestem reménytelenül azon férfit, aki nekem ajándékozna szívét és követne engem birodalmamba, hogy ne tengődjek továbbra is egyedül. Végre megtaláltam! Te vagy az! Jőjj velem Ichán, fogadd el összes kincseimet és szívemet, te leszel a királyom!

Ichán szemei előtt mérhetetlen kincsek jelentek meg és . . . látta Sylva észbontó szépségét. Térdre hullott előtte és mondá:

— Szeretlek, Sylva!

Ekkor Sylva átölelte és karjaiban tartva őt, lélekszakadva futásnak eredt vele, míg az erdő sűrűségébe nem értek.

Egy kopár sziklás tisztáson letelepedtek és itt — az ördög igazi rút alakját látta Ichán maga előtt. A szőrös, púpos törzsön ült a formátlan fej, óriási szarvaival és rémes szemével, amelyek a sötétben mint vörösen izzó parázs viágitottak. Útálatos röhögés torzította el arcát, azután kinyújtotta hosszú, hegyes nyelvét és megmutatta nagy véres fogait. Bozontos lábai patákban végződtek és hátáról hosszú fekete farka csüngött alá.

Éles karmai között vértől csöpögő villát szorongatott.

És undorító rikácsoló hangján így kiabált az ördög:

— Hej, Ichán Kalmus, te feleségemet, a sötétség istennőjét merted bántalmazni? Ezért most megölhetnélek! De egy feltétel alatt megkegyelmezek neked!

— Mit tegyek? — dadogá Ichán.

— Ide hallgass! — szólott a sátán, miközben egy kavicsot emelt fel a földről — attól a pillanattól fogva, mikor e kővel homlokodra egy jelt csinállok, enyém vagy testestül, lelkestül. Én pedig e vidék farkaskoldusává teszek. Ennek fejében pedig neked ajándékozom e biborövet, amely, amíg

testeden hordod, minden veszélytől megóv. Meg vagy-e hát elégedve?

— Mindent meg akarok tenni, amit parancsolsz, uram — mondá Ichán, — csak ne ölj meg.

Ekkor az ördög leoldotta testéről a biborövet és átadta Ichánnak.

— Vedd — mondá — de hallgass és ne felejtsd el azt, amit mondtam.

Ichán elvette a biborövet és midőn derekára kapcsolta, azonnal érezte, hogy egész belsejét valami ismeretlen és borzongó érzés járja át.

Azután reszketve felemelkedett és tovább ment utjára.

Egészen megtörve érkezett kunyhójába, ahol felesége már félelem közt várta.

Ichán e kalandja óta, hosszabb idő múlt el. Egészen megváltozott. Vörös, telt arca halvány és beesett lett, sötét haja egészen megőszült.

Még feltűnőbb volt az átváltozás belsejében. Ő, akinek jókedvét és jóleső humorát messze földön ismerték, most félénken visszavonult mindenkitől és komor, magában zárkózott ember lett.

Szeretetteljes aggodással kérdezte tőle a felesége, hogy nem betegség gyötri-e? De Ichán mogorván utasította el:

— Nincsen semmi bajom — mondá — különben is, ha beteg volnék, az öv gyorsan meggyógyítana. Ezért tehát ne sírjál nekem.

Erzsébet nem értette a választ és nem is zaklatta tovább kérdéseivel.

Némelykor aztán Ichán erőt vett a dühöngési vágy és az ördög akaratának engedelmessé, farkas alakjában már háromszor járta be a vidéket. Két asszonyt és egy gyermeket marcangolt szét.

Üldözték, de a biboröv megóvta a fegyverektől és kelepccéktől.

Egy napon feleségével kiment a mezőre dolgozni, amikor újból elfogta a farkas természet. Így szólott Erzsébethez:

— Elmegyek, de rövidesen ismét itt leszek. Ha időközben egy farkas jönne, nem kell félned.

Az asszony megszokta már rejtelmes beszédjét és ezért nem is hederített reá.

Szorgalmasan tovább dolgozott, mikor egyszerre csak egy nagy fekete farkas, egyenesen álló hegyes fülekkel rohant reá, földre teperte és fogával vörös kötényét széttépte. Torkaszakadtából segítségért kiabált és ekkor a farkas, anélkül, hogy az asszonynak nagyobb baja történt volna, futásnak eredt az erdő felé.

Kevéssel ezután visszajött Ichán, lehangoltabban, mint rendesen. Felesége szívébe ekkor belopódzott a gyanú és rosztat sejtett. Ezért nem is szólott urának a farkasról.

Otthon Ichán legjobb étvággal fogyasztotta el vacsoráját, mikor felesége a fogai között észrevett egy darabka vörös posztót, mely kétségkívül saját kötényéből származott.

Most tudta meg a szegény asszony, hogy férje farkaskoldús, amelyet az emberek hagyományból ismernek a falukon. Kétségbeesésében elszaladt a bíróhoz, kinek mindent elmesélt.

A bíró fegyveres embereket küldött, hogy Ichánt elfogják, de miután ez az ördögtől kapott bíbor-övet sohasem tette le, bajt nem okozhattak neki.

Egy éjjel azonban, midőn Ichán már elaludt, felesége az ágyához sompolygott és elvette tőle a bíborövet.

Most már elfoghatták a zsandárok, akik megkötözték és börtönbe vitték.

Rövid per után Ichánt az akkori szokás szerint az összegyűlt nép szemeláttára máglyán elégették.

Igy tudja ezt Salm grófság minden lakója, aki kint dolgozik a mezőkön s télen át fonással sietteti a téli hó elmulását.

ÉLET.

Szégyellős halkan, — csitt, — egy-két rügyecske
Pattant ki. Nyurga, fiatal füvek
Reszketve, ámulva még rejtegették
Szerelmüket a naphoz. A folyam
Ezernyi, gyöngyöző habhahotával
Kacagni kezdte őket, — egyre jobban,
Friss jégcsillámit törte darabokra
És ingerelte a nagy kőhidat — — — — —
Ejh! — — — — —

Mint egyébkor márciusba épen
Bomlott erőik áradása volt,
És mint levél nő balgán, észrevétlen
Két ifjú lélek egymáshoz hajolt.
Titokban éjek álmát pazarolva,
Nappal se' mertek még szem szembe nézni,
Mire az első csók megérett volna
Szétfujta bölcsen pár jólelkű néni.

És jöttek idők, — és törtettek az évek
Vad rohanással gázolva, tapodva
Száz büszke törekvést, dacosat, erőst
Forralva öngyilkos aszkéta lázat,
Mely hogy feledjen, — örület, — ezer
Idegen célt és idegen ügyet
Melengetett szívéen, — szolgált, vivott,
És kőbe ütözött, hogy vére folyjon, — — —
Ejh! — — — — —

Év azóta sok zuhant a másra,
 Mint fejszeütés a másik ütésre,
 — Fagy nélkül is lehullanék virága
 A fának, bárha szélvihar se' érje,
 Távol, — külön. A hír, felőlük szálló
 Hozá, hogy csendben társat is találtak,
 Pár koldusálom ép' valóra váló, — —
 S egy alkonyatban újra szemben álltak.

Óh, azt a percet, — rémülten iramlót,
 Miért, hogy rabbá tenni, — láncra verve
 Is marasztani nem lehet az álmot,
 Hogy egyszer szégyellős halkán kipattant
 Két rügy, — s az áradó hab hahotázott.
 És visszahívni mind a bennfeledt,
 Halva született, megszakadt sóhajtást,
 S a szót, mely egyszer kell, hogy szívet érjen,
 Ejh! — — — — —

Már tudom. Vasuton voltak épen,
 Tört, kusza zajban, csüggedt malomba,
 Az egyik járt késő siker jegyében,
 A másikat hajszolta gyermek gondja.
 Az első perc! Óh az csak addig tartott,
 Amig tagolva zökken a kerék,
 Meg se' halványított két fáradt arcot
 Amíg a vonat száguldott odébb.

Fröhlicsné Kaffka Margit.

A modern teozófiai mozgalomról.

Irta: Stojits Iván.

Mindenki, aki az utóbbi évek kulturális életét figyelemmel kísérte, bizonyára észrevette, hogy az eddigi materialista áramlat lassan-lassan elveszíti domináló jelentőségét. Helyébe olyan irányzat lép, mely teljesen át van hatva annak lehetőségétől, hogy a földi bolygón létező szerves életet, valamint a nagy világegyetemben nyilvánuló csodálatos törvényszerűséget mechanikai-materialista világfelfogással magyarázza.

Minél többet fedez föl a természettudomány, annál jobban el van ragadtatva az életben észlelhető jelenségek csodás mivoltától. A tökéletesített teleszkóp révén a tudomány a világegyetem meseszerű kiterjedését kezdi sejteni. A mikroszkóp pedig az alig elképzelhető parányi kicsinységek csodálatraméltó életnyilvánulását tárta föl a tudósoknak.

A Büchner-Moleschott-féle rideg materializmus lomtárba került. Mindenfelé ideálisabb világnézetek keletkeznek. Még olyan materialista tudós is, mint Lombroso tanár, az utolsó években indítva érezte magát a kísérleti spiritizmussal behatóbban foglalkozni. Tapasztalatai alapján kénytelen volt kijelenteni, hogy igenis léteznek az eddigi természettudomány által meg nem magyarázható szellemi nyilvánulások. A híres darvinista pedig: Alfred Russel-Wallace nyíltan »spiritualistának» vallja magát. Kutatásairól könyvet is adott ki. Az angol tudósok körében egyáltalán mindjobban terjed a spiritualista világfelfogás. Olyannyira, hogy nemrég az angol miniszterelnök: Balfour A. nyíltan bevallotta, hogy szerinte a «spiritualista kérdés fontosabb az emberiségre nézve bármilyen más tudományos vagy politikai kérdésnél».

Mikor 1875-ben New-Yorkban Blavatsky, Olcott, Judge és mások a teozófiai társulatot megalakították, a hiva-

talos tudomány egyszerűen «lefosolyogta» a teozófus írók amaz állítását, hogy e materialista irány nemsokára tért fog engedni magasabb és átszellemültebb világfelfogásnak. És íme, a tájékozódott szemlélő máris látja a beálló változást, jóllehet az iskolai tudomány még nem akarja azt nyíltan bevallani.

Vannak hirneves írók, kik azt hirdetik, hogy a Blavatsky P. H. által mediális úton megírt «Secret Doctrine» című terjedelmes munka valóságos kincsesbánya a XX. század természettudománya és bölcsészete számára. Haeckel monizmususa máris a panteista világnézethez közeledik. Néhány kiváló tanítványa pedig, mint pl. o. Bölsche Vilmos. és Wille Bruno, egyenesen az okkultista tudomány által régi időktől fogva hangoztatott azon elv mellett foglalnak állást, hogy a világegyetem nem egy véletlenül előállott öntudatlan mechanizmus, hanem egy végtelen élettenger, melynek hullámozása a legmagasabb kozmikus szellemprincípium (isten-ség) céltudatos törvényei szerint megy végbe.

A teozófiai társulat oly célból alakult meg, hogy a legridegebb materializmusban alámerült emberiség figyelmét egy magasabb világfelfogásra irányítsa és ezáltal kivezesse a kulturnépeket abból a zsákutcából, melybe az életproble-mák egyoldalú anyagi magyarázata juttatta őket.

Nem új tanokat hirdet a teozófiai társulat, hanem egyszerűen az ősrégi időktől fogva létező spirituális világfelfogásra utal, mely észszerű és egyszersmind megnyugtató magyarázatát adja a világegyetem mivoltának, az emberiség rendeltetésének és egyáltalán az egész élet céljának. Benne foglaltatik ez a magasabb világfelfogás a régi indus és egyiptomi szent könyvekben, valamint az ókori és középkori misztikusok (okkultisták) szimbólikus nyelvezen megírt irataiban is.

Ennek a teozófiai (okkultista) világfelfogásnak alaptaná: az egész világegyetemben létező öntudatos élettenger legteljesebb egységes mivolta és ebből folyólag az emberiség szellemi szolidaritása és kulturális együvértartozása. A világegyetem egységes mivoltától áthatott teozófiai tanok szerint

tehát az önzetlen emberszeretet nem holmi érzélgősség, hanem az emberiség közös szellemi lényegének a felismerésén alapuló észszerű követelmény.

Ennek hangoztatása főfeladata az ilyképen fontos kulturális missziót teljesítő teozófiai mozgalomnak. Nem fantasztikus célok szolgálatában áll eszerint a teozófiai társulat, hanem egyszerűen az emberiség kulturális fejlődését kívánja tőle telhetőleg előmozdítani. Semminemű dogmákat nem tanít és világfelfogásával csupán a magasabb igazságmegismerést akadályozó téves nézeteket, előítéleteket és egyoldalú elméleteket kívánja az emberiség gyorsabb haladása útjából eltüntetni.

A teozófiai mozgalom manapság már az egész földkerekségen elterjedt és mindig jobban és jobban érdekli a kulturnemzetek művelt köreit. Ez igen természetes jelenség, ha figyelembe vesszük, hogy a magas etikai alapon álló teozófiai társulat legfőbb gyakorlati célja: «magvát alkotni egy általános, az egész emberiséget szellemileg magában foglaló testvéresülésnek, tekintet nélkül az emberek fajára, nemzeti-ségére, hitvallására, állására vagy nemére.

Ezt azért tekinti gyakorlati főcéljának a teozófiai társulat, mert csak ilyen általános testvéresülés által véli elérhetőnek az emberiségnek azt a magasabb kulturális színvonalát, amelyben az egyes nemzetek legműveltebbjei, kik az emberi társadalom vezetésére és irányítására vannak hivatva, át lesznek hatva az egész emberiség kulturális együvértartásának magasabb eszméjétől. Ennek kihatásaként végképpen kell hogy megszűnjenek a mostani félbarbár állapotok, melyekben öldöklő háborúk, nemzetközi irigykedés, stb. napirenden vannak.

El lehet képzelni, hogy az emberiség ilyen magasabb kulturájának minő áldásos következménye lesz az évszázadokon át annyira megkínzott nemzetekre. Megszabadulván a reá nehezedő lidércnyomástól, az emberiség összes anyagi és szellemi erejét a civilizáció fokozására és az emberi jólét gyarapítására fordíthatja majd.

A teozófiai mozgalomnak az emberiség testvéresülésére

irányuló e törekvése már magában véve is elegendő tehát, hogy annak nagy kulturai jelentőségét az emberiség vezető osztályai legnagyobb figyelmükre méltassák. Ez már némileg meg is történt Amerikában, Angliában, Németországban, Franciaországban és Németalföldön, ahol már számos teozófiai egyesület működik, hatalmas irodalomra támaszkodván. (Mint kiváló bevezető munkát ajánlhatom az angolból németre fordított következő két könyvet: H. B l a v a t s k y: «Schlüssel zur Theosophie»; A. B e s a n t: «Uralte Weisheit».)

E gyakorlati főcéljának, t. i. az emberiség testvéresülésének az elérésére, a teozófiai társulat a keleti és nyugati vallásrendszerek, bölcsészetek és tudományok minél általánosabb tanulmányozását ajánlja. Szintúgy tanácsolja az emberek lelkében még szunnyadozó magasabb szellemi (értelmi) képességek észszerű fejlesztését és önzetlen használatát az emberiség haladása javára.

A teozófiai társaság ily módon kíván szolgálatot tenni az emberiség kulturájának. Teljesen távol tartja magát mindentől, ami az embereket egymástól elválasztja s elidegeníti. Politikai vagy egyházi törekvése a teozófiai mozgalomnak nincsen. Egyetlen hitvallásnak, fajnak, vagy társadalmi osztálynak külön pártját nem fogja. Tagjainak a legmesszebbmenő szabadságot nyújtja egyéni nézeteik tekintetében. Csak azt követeli tőlük, hogy az emberiség egyetemes testvéresülésének az elvét tartsák mindenkor szem előtt, mert e magas elvnek elterjedése által magától be fog állani az emberiség magasabb, átszellemültebb kulturája.

A teozófiai világnézet tehát semmit sem támad: sem az államformát, sem az egyházat, sem az egyes társadalmi intézményeket. Mindenre a teljes megértés szempontjából tekint, mint olyanra, ami az emberiség fejlődése során mint törvényszerű jelenség szükségképpen állott elő.

A teozófiai mozgalom fokozni, gyarapítani kívánja az emberiség kulturáját azzal, hogy az egyetemes testvéresülés és kulturális együvértartásnak a magas eszméjét fennen hirdeti. Ez az oka annak, hogy a teozófiai mozgalom már annyira elterjedt és hogy nagy lelkesedésre talált az összes

kulturnépek körében. Hazánkban is vannak lelkes hívei a teozófiai mozgalomnak. Ugy tudom, hogy nemsokára néhány, bővebb felvilágosítást nyújtó füzet és kézikönyv jelenik meg magyar nyelvben a teozófiai világfelfogásról.

Ezen világfelfogás legfőképpen az egész világegyetem egységes mivoltára, a fejlődés alatt lévő számtalan világok céltudatos szellemi vezetésére és az emberiségnek nem is sejtett dicsőséges rendeltetésére és fényes jövőjére utal. Mindazok, akik a teozófiai világnézetet behatóbban tanulmányozták, meg vannak győződve tanainak észszerűségéről és nagy kulturai jelentőségéről. A teozófiai tanítás hivatva van a beavatottak nézete szerint fokozatosan az emberiség szellemi újjászületését létrehozni.

Azzal pedig a várva-várt aranykorszak kezdődik az emberiség kulturális életében.

A modern lakás

című vállalkozás az egyetlen Magyarországon, mely a leg-
szerényebb lakástól a legnagyobb szabásúig berendezése-
ket tervel és elkészít. Műtárgyak és művészi butorok külön
kaphatók és megrendelhetők.

IV. ker., Ferenciek-tere 2. sz.

ÖRÖK ÉLET.

Gondolatim lázasan keringnek
A titkok örvénye felett:
— Igen! énem minden kis paránya
Öröktől fogva létezett.

Millió különböző lényben éltem
Meg-megújúlva szüntelen.
Minden, mi volt visszatér s lesz megint
Az élet örök, végtelen!

Ősök porát szívom be a légben
S a könny, mely szememben rezeg:
Tán a vízcsepp, mely futó felhőben
A nap sugarát törte meg.

Régen kihült szivek szenvedése
Az én szívembe költözött;
Lelkem elhalt titkos rezgéseit
Madár dalolja üde lomb között.

És utolsó könnyű sohajomból
Az elröppenő életet
Tán épen egy rózsató fogja fel
S egyik virága én leszek.

Zsenge ágba én hajtok ki újra,
Május fényében osztozom,
Bogárzummögésben én beszélek
Tavaszi illatát én hozom.

E nagy körforgásban, e cserében
Halál diadalt nem arat,
Nemzedékek hamván Élet nevet,
A síron friss virág fakad.

S mégis úgy fáj, úgy éget a könnyű
Mely elborítja szememet:
Nem tudom, ez örök vándorlásban
Találkozom még Teveled?

B. Szász Piroska.

Ilyenek az asszonyok!...

Irta: Csehov Antal.

(Befejezés.)

Az út vége felől időnként alig hallható zene szakgattott hangja hatolt idáig. Valószínűleg Aljoska játszott ott harmonikáján. A templom árnyékában mozgott valami, nem lehetett kivenni, hogy ember-e vagy valami tehén, vagy tán egyik se, csak valami nagyobb madár mozgott a bokrok között. Most kilépett egy alak az árnyékból, megáll, férfihangon szól valamit, aztán a templom mellett egy mellékutcában eltűnik. Majd a kapu közelében is előkerül egy alak; a templom felől jön és egyenesen a kapunak tart és megáll, midőn Zofját a padon megpillantja.

— Te vagy az, Varvara? — kérde Zofja — igazán te vagy?

— És ha én volnék?

Varvara volt. Egy pillanatig megállt, aztán közelebb jött és leült a padra.

— Hol voltál? — kérdi Zofja.

Varvara nem válaszolt.

— Nem maradsz nyugton addig, míg rosszul nem jársz, — mondta Zofja — hallottad, hogy járt Masenyka, rugdosták és kötéllel verték. Ügyelj, hogy te is ne kerülj az ő sorsára.

— Ne beszélj. — Varvara a kendője csücskébe nevetett és így folytatta: — Ép most mulattam a pap fiával.

— Buta beszéd.

— Isten engem úgy segéljen!

— Az bűn, — sugja Zofja.

— Hadd el — miért ne? Ha bűn, csak hadd legyen bűn. Inkább a villám üssön belém, mintsem hogy így éljek. Fiatal és egészséges vagyok. A férjem meg púpos és utálatos, meg bolond. Még az isten verte Gyugyánál is rosszabb... Cseléd voltam, nem volt mivel jól lakjam és félmeztelenül szaladgáltam. Kiakartam kerülni a nyomorból és rabszolga-

ságba estem; akárcsak a hal a horogra. Csodákat képzeltem Aljoska gazdagságáról . . . Inkább vidrával aludnék, mint azzal az utálatossal . . . A te Fjodorod is hazakergetett téged a gyár-ból az apjához és egy másikkal állt össze. A fiadat elvette tőled és eladta mint egy rabszolgát. Dolgozol mint valami ló és soha még csak egy jó szót se hallasz . . . Inkább mint cseléd kinlódok egész életemen át, inkább keresek a pap fiától egy fél rubelt, vagy koldulok, inkább fejjel ugrom a kútba . . .

— De a bűn, — súgta újból Zofja.

— Ugyan hadd el . . .

Valahol a templom mögül újra felhangzott az a három hang: a két tenor és a basszus. Egy melankolikus dalba fogtak. A szövegét most se lehetett megérteni.

— Az éjszakai madarak, — nevetett Varvara.

Aztán súgva elmesélte, hogy mulatott a pap fiával, mi mindent mondott az neki, mit mesélt a barátairól, hogy mulatott az átutazó kereskedőkkel és hivatalnokokkal. A melankolikus idehangzó dal, a szabad élet egy lehetetének tűnt fel. Zofja nevetett. Bűnnek és irtózatossá látszott neki, mégis oly kellemesnek Varvarát hallgatni. Irigyelte és sajnálta, hogy maga is nem vétkezett, amíg fiatal és csinos volt.

Tizenkettőt ütött.

— Itt az ideje a lefekvésnek, — mondta és felkelt a padról — különben még megcsip Gyugya.

Mindketten csendesen belopóztak az udvarba.

— Elmentem és nem hallottam, mit mesélt tovább Masenykáról — mondta Varvara, míg az eresz alatt fekvő helyüket rendbe hozta.

— A börtönben halt meg; megmérgezte az urát.

Varvara lefeküdt Zofja mellé, egy darabig gondolkozott, majd így szólt halkán:

— Én megtudnám ölni Aljoskát, anélkül, hogy meg-sajnálánám.

— Bolondot beszélsz! . . . Isten őrizz!

Zofja már alvófélben volt, Varvara hozzásimult és úgy súgta a fülébe:

— Te... ha akarod öljük meg Gyugyát és Aljoskát. Zofja reszketni kezdett, nem válaszolt, kinyitotta szemét és hosszasan, hunyorgatás nélkül nézett az égre.

— Kitudódik, — mondta végre.

— Semmi se tudódik ki. Gyugya már öreg, itt az ideje, hogy meghaljon. Aljoskáról meg azt fogják gondolni, hogy az ital pusztította el.

Nem tudott elaludni egyikük se, maguk elé nézve töprengtek.

— Hideg van, — mondta Zofja és reszketett egész testében. — Nemsokára hajnalodik. Alszol?

— Nem... Ne hallgass rám szívem, — susogta Varvara — dühös vagyok az átkozottakra és azt se tudom, mit beszélek. Aludj szívem, mindjárt világos lesz... Aludj!...

Elhallgattak mindketten, nyugodtabbak lettek és nemsokára elaludtak.

Legelsőnek az öreg asszony kelt fel, felkeltette Zofját és a csűr alá mentek a teheneket megfejni. Aztán megjött a púpos Aljoska, tökrészezen, harmonika nélkül, tele porral és szalmával. Valószínűleg elesett útközben... A csűr alá tártorgott és anélkül, hogy levetkőzött volna, a szánba vetette magát és rögtön hortyogni kezdett. Mihelyt a felkelő nap sugarai a templom keresztjét élénk lángszínűre festették és az udvarban a fák és a kútágas kiterjesztették árnyékukat a harmatos gyepen, Stavics Matvé is felugrott. Sürgős lehetett az útja.

— Kelj fel, Kufjka! — kiáltotta. — Befogni! Itt az ideje, hogy induljunk! Gyorsan!

Kezdetét vette a reggeli zürzavar. Egy fahéjszínű ruhás, fiatal zsidóasszony egy lovat hozott itatni az udvarba. Panaszosan nyikorgott a kútágas, a csöbör oda-odaütődött a kút falához... Kufjka álmosan, kimerülten és a harmattól nedvesen ült a kocsin. Lustán magára vette kabátkáját és hallgatta hogy csobog vissza a víz a vederből a kútba. Didergett a hidegtől.

— Anyjuk, — kiáltott Stavics Matvé Zofjára — kopogj csak a kocsisnak! Hadd fogjon be.

Most Gyugya is kiszólt az ablakból.

— Zofja, annak a zsidóasszonynak egy kopeket kell fizetnie az itatásért. A gazok egészen ide szoktak.

Juhok szaladgáltak mekegve fel és alá az úton. Az asszonyok a juhással veszekedtek, ki ostorát pattogtatta, flótázva vagy durva rekedt hangon válaszolt nekik. Három juh az udvarba tévedt és nem tudták megtalálni a kijáratot. Neki-neki mentek a kerítésnek. Ez a zaj felébresztette Varvarát is. Összeszedte batyúját és befelé indult a házba.

— Te is kikergetheted volna azokat a birkákat, hallod, — kiáltott rá az öreg asszony — te nagyságos kisasszony.

— Még csak az hiányzik. Majd még helyettetek is dolgozom, — morogta vissza Varvara és bement a házba.

A kocsikerekeket megkenték, a lovakat befogták. Gyugya kijött a házhól, a számlával a kezében. Leült a lépcsőre és összeszámolta az idegen tartozását a szállásért, a zabért és az italért.

— Halloed, a zab árát ugyancsak borsosan számítottad fel, — mondta Stavics Matvé.

— Ha drágálsz, hadd itt! Amint csak neked tetszik, kereskedő úr.

— Midőn az idegenek a kocsihoz léptek, hogy beszálljanak, még visszatartotta őket valami. Kufjka sapkája elveszett.

— Hol hagytad el, te fickó, te malac? — ordított rá Stavics Matvé dühösen. — Hová tetted?

Kufjka arca az ijedtségtől egészen elsápadt. Keresgélt a kocsi körül, de nem tudta megtalálni; a kapuhoz szaladt, aztán az eresz alá. Az öreg asszony és Zofja segítettek neki keresni.

— Kiszakítom a füleidet, — kiabált Stavics Matvé — te fattyú!

Végre a kocsi fenekéről előkerült a sapka. Kufjka a könyökével törölte le róla a ráragadt szalmát. Felszállt a kocsi sára és ijedten ült le, mintha attól tartana, hogy hátba ütik. Stavics Matvé keresztet vetett, a fiatal kocsis meghúzta a gyeplőt; a kocsi elindult és lassan kigördült a kapun . . .

A HALÁL.

— Senilia. —

Írta: Isac Emil.*

- A kapunál zörög valaki,
Ki zörög a kapunál, anyám?
— Csak a szél bűg, angyalom! . . .
— Nem anyám, a szél nem zúg a kapunál,
Az erdő az ő lakása és a nyílt mezők.
— Egy vándor idegen lesz, aki irgalmat esd!
— Nem anyám, az idegen kerüli házunkat,
Mert mi szegények vagyunk.
— Angyalom! Aludj, aludj csendesen.
Anyád őrző angyalod leend!
Ne figyeld a kapu zörgését.
- Édes jó anyám, anyám!
— Én érzem, hogy elfogok menni,
Idegen országokba' fogok elmenni,
Ahol örök a nyár, és csillogó
A kék hajnal ragyogó fátyla.
Oly messze megyek el.. Messze . . .
A hol az emberi szeretet is tiszta.
— Bohó kis lányom! Mily sötét gondok nyomják szívedet
Miért gondolsz oly messzire.
Hát reszkető vén szülődet el akarod hagyni?
El akasz hagyni, leányom?
- Ó, anyám!
Ne beszéljünk erről. Jól tudod,
Hogy könyeim felelnek szavaidra . . .
Te azt akarod, hogy okos legyek,
És hogy ne figyeljem a kapu zörgését!
Ez a vágyad . . .
De anyám,
Menj a kapúhoz. Mert valaki döngeti azt.

* Fiatal román poéta.

A vaskalapácsa . . . duhajon, vergődik.
Hallga' . . . A nehéz kapú, nehéz kalapácsa,
Mily vadúl zeng . . .
Édes anyám, ki van a kapunál?

— Lelkemnek magzatja,
Mily hazugságot mondjak el?
Én nem tudom, ki zörög a kapunál.
Egy idegen . . . egy idegen . . . Vagy, vagy,
— Vagy? . . . Édes anyám, vagy? . . .
— Vagy . . . Vagy, . . . talán egy gonosz szellem.
— Egy szellem? Szellemet mondtál, szellemet?
Anyám, szellem jár kapunknál?
Az döngeti a nehéz kapút, nehéz vaskalapáccsal?
Szellem?
— Magzatom reszketsz . . .
Reszketsz, mint a napsugár.
Arcod kivirágzott, mint a tejbe' a rózsaszál
És szemeid . . . szelid öz-szemeid . . . könyeznek.
És kebled forr, mint a forró víz.
Megijedtél . . . Megijedtél? . . .

— Anyám, o, anyám!
Az a szellem, az a szellem . . . a halál.
A halál vár a kapunál . . . És az zörög.
És hiába reteszléd be láncsal a kapút,
Az út számára nyitva van,
Bárhol, tűzön és vizen át,
Víz és ég közt, köd és föld közt . . .
Anyám, a kapunál . . . a halál vár . . .
Ő elvisz messzire . . . elvisz messzire,
Oda, ahol csillagok virágzanak a völgyben,
S ahol a tenger hullámai aranyból vannak.
S ahol az ég tiszta, mint a fény —
A halál vár . . . Nyisd ki a kapút,
De láncold meg a kutyát.

— Édesem,
Te reszketsz . . . Piros ajkaid
Feketék lettek.
Homlokodra felhők ereszkedtek.
A bánat barázdái . . .
És szemeid . . . üvegesek.
— Anyám! . . . a kapunál, a vaskalapács . . .

— Félrebeszél.

Istenem! Meghal a beteg
És a kapú vadúl zeng.
Ki lehet a kapúnál?

— — — — —
S kezeckéi jéghidegek
— — — — —

Édesem! Édesem!

— Anyám, anyám, a kapú.
A kalapács... a kapú
Any... ám... Any...ám...

O, élt em nek napja,
Gyermekek! Gyermekek! Gyermekek!
Elalszik, az élet gyertyája!...
Összerázkódik.
Homloka lüktet. És izzad.
Hörög...
Meleg vér foly orrából,
Meleg vér bugyog, piros vér bugyog orrából.
Gyermekek!

— Any...ám... a...ka...pú...nál...
A ka...pú.

— Az Istenért!

Mily zöld lett arca.
Mily szigorú, és hosszúra nyúlt arca.
Mily kék a szája.
És vére... bugyog.
Meghal?... Meghal! Meghal.
És a kapú kalapácsa zeng... zeng.
Any...ám... a ka...la...pács...

— A kalapács! Lányom, a kalapács!

Fordította: T. E.

Martin nagyapó bűne.

Irta: Potapenko Nikolajevits Ignatij.

— Mondd csak, kedves Nagyapó, mért szállonganak a felhők mindig a hold körül — nézd csak — a hold pedig mindig egy helyen marad. Miért, nagyapó? — kérde a nyolc-éves Wasjka Martin nagyapót; szorosán hozzá símult az öreg emberhez, s beburkólózott széles bundájába. Wasjkán nagy csizmák voltak, melyeket még az apja, Karpó, hordott, s egy flanelkabát, mely az édes anyjáé, Marináé volt. Nem is fázott, mert nagyon kellemes volt a nagyapó bundájával takarózni, Wasjka nem tudta magától ezt az élvezetet megtagadni.

— Ó te kis filozófus! Honnan tudod, hogy a hold egy helyben áll? Nem is áll, hanem uszik az égen, — felelt oktató hangon, s kedélyes iróniával a nagyapó. — Most ott van, látod, de reggel már a másik oldalon lesz, aztán lemegy és aludni tér.

Wasjka egy percig hallgatott. Szemlátomást a most kapott felvilágosításon elmélkedett.

— Sok versztnyire van a hold a földtől, nagyapó? — kérde ismét vékonyka hangon.

— Hogy sokra-e? Ó te kis csacsi! Hát megmérte-e valaki valaha? Senki sem mérte meg...

— Lehet vagy száz versztnyire, — jegyezte meg Wasjka némi biztossággal, és figyelmesen szemlélgette a holdat, mintha gondolatban méregette volna a távolságot közte és a föld között.

— Talán annyira, talán ezerre is, isten tudja, — felelt a nagyapó, kinek elég halvány fogalma volt a száz és ezer különbségéről. Kicsit izgatottan is beszélt, mert, bár nagyon szerette az unokáját, ki nem állhatta, ha olyanokat kértett tőle, amikre nem tudott felelni. Minek kell azt tudni valakinek, hány versztnyire van a hold — mintha bizony vásár készülne a holdon, s arra akarna elmenni. És aztán mi is az a hold?

— Tudod-e, mi a hold? — kérdi a nagyapó, de már más hangon, biztosan, határozottan, mert azt ő nagyon jól tudja, hogy micsoda.

— A hold? — ismétli gondolkozva Wasjka. — Talán

valami nagy gyertya, olyan mint a templomi . . . Olyan nagy, széles, mint egy gerenda.

— Hahaha! Te kis csacsi! Te filozofus! Már hogy lenne gyertya?! Az égen nagy szelek járnak, és egy gyertyát már régen eloltottak volna! Nem gyertya az, hanem lámpa. Igen hát, egy kerek lámpa. És te csacsi, te azt mondod, hogy gyertya . . . De Wassiljko, nem ideje-e már, hogy lefeküdj a padkára? Mi? Nincs még itt az ideje?

— Nem, nagyapó, olyan szép így. Ülünk még egy kicsit, — szolt a gyerek, s még szorosabban simult a nagyapjához.

— Jó, jó, hát ülj csak. Tudod, hogy nagyapád ugy sem alszik. Neki mindegy, akár itt ül, akár a padkán hanykolódik. Ül csak kis bolondom!

Csendes, szinte meleg téli éjszaka volt. Egész nap esett a hó, és annyi, hogy a föld, a fák, a paraszt házak tetői mind tisztán, fehéren csillogtak benne, szinte azt hihette volna valaki, hogy az égben, melyen itt-ott ékesen ragyogó csillagok tündököltek keresztül a fellegeken, azon lennének, hogy a földnek, a holnapi ünnepre díszes új ruhát ajándékozzanak. A hold majd egy-egy tovasuhanó felhő mögé rejtőzött, majd kékes fény ömlött a földre, majd ismét egy percig halavány holdsugarak verődtek reá, s hirtelen mindenféle színt kezdtek váltani a hókristályok, míg újra jött egy tovább lebbenő felleg és eltakarta a holdat.

A faluban már régen elköltötték a karácsony esti ebédet és nyugalomra tértek. A sok fánk, sütemény és ital után édesen aludtak a parasztok. Ez éjszakán falun nyugtalan álmokat szoktak látni. Minden házban az ördögök szarváról és a boszorkányok farkáról álmodnak. De ehhez már régen hozzászoktak és többé nem törődik vele senki. A paraszt felébred, keresztet vet, és szétfoszlik mint a füst, az egész tünemény.

Martin nagyapó abban a korban volt, mikor ébrenlét és alvás már alig különbözik. Gyakran órákhosszat tétlenül üldögejt, különösen nyáron, mikor olyan kellemes a nap sütése. Ott ül nagyapó, lecsüggeszti fehér fejét s nyugodt, lassú sorban szomorú gondolatok vonulnak agyán keresztül. Isten tudja micsoda gondolatok. Ilyenkor visszagondol nagyapó élete valamelyik történetére és egészen bizonyosan tudja, hogy ekkor vagy akkor, így meg így esett meg vele; vagy régen hallott régi mesékből tűnik elébe egy kép, s nagyapónak úgy tetszik, mintha csakugyan élt volna. Aki kilencven évig élt, sok csodálatos dolgot látott, tudja, hogy az életben

olyan rendellenes, olyan ellentmondó dolgok történnek, melyeknek a mesében sem fordulnak elő. Ezért nem hiszünk mi öreg embereknek, ha régi időkben csodákat beszélnek nekünk, hanem azt mondjuk rájuk: mesék. És ezért szeretnek öreg emberek gyermekeknek meséket mondani — és tudja isten, a gyermekek hiszik-e jobban, vagy talán ők maguk...

— Vigyázz Wassiljko, el ne aludj itt — szólt nagyapó — mit csináljak aztán veled?

— Nem, nagyapapa, nem alszom el... Gondolkodom — szólt Wasjka lassan. Nagyapó nevetett és a fejét rázta.

— No, nem mondtam, hogy filozófus vagy?! Gondolkodik! Mit nem beszélsz! Alig látszik ki a földből és gondolkodik. Micsoda emberek vannak manapság! Hát min gondolkodol?

— Magam sem tudom, nagyapó. Csak azt látom, hogy minden fehér, hogy a hold világít, a hópelyhek csillognak, a nád úgy áll amott, mint egy kőfal, nem mozog, mintha aludnék — és a bundában olyan meleg van, mint a padkán. És olyan jól, olyan jól érzem magam, nagyapó. Látod, erre gondolok.

— Hm, csacsi vagy Wassiljko, csacsi. Minek gondolkodol te? Nem kell semmin se gondolkodnod. Mikor nyugodtan vagy a bundában, meleged van és nincs semmi gondod. Minek kell ilyen kis fiúnak gondolkodni? Majd ha úgy töltöd el az életed, mint nagyapád, akkor, persze, gondolkodhatsz...

És nagyapó csakugyan elgondolkozott. Valamin, régen elmúlt időkben. Bizony régen volt, istenem, de régen! De emlékszik rá. Mintha csak tegnap hangzott volna el az utolsó sóhaj, és a mélységes éjjeli csendben hallja nagyapó, mint koppan tompán a kalapács, fenyőfa fedelet vervén a koporsóra. És öreg szíve nyugtalanul izgatottan kezd dobogni, majd erősen ver kebelében, majd szinte eláll. Nagyapó hangosan gondolkodik, és dörmög: és minél többet gondolok rá, Úram, te tudod, hogy ő nem nagyon tehetett róla... nem tehetett... az átkozott sors... ó, ó, ó...

— Kiről beszélsz, nagyapó? — kérde Wasjka.

Nagyapó megriadt. Nem vette észre, hogy hangosan beszélt. Azt hitte, a múlt emlékei csak halványan verődtek vissza agyába, mint pislogó mécses távoli fénye, melyet eltakart a köd.

— Te hallod a gondolataimat! Nézd csak! Hogy kiről beszélek? Ej, ej! Minek azt tudnod!

— Beszélj el nagyapó, beszélj el, — okvetetlenkedett kíváncsian a fiú.

— Azok az idők elmúltak és nem jönnek vissza többé.
— felelt nagyapó, aztán sokáig hallgatott, és folytatta: — Épen ilyen éjszaka volt, és a hold ép így látszott keresztül a felhőkön. Egy felleg borult rá és minden elsötétült; aztán elvonult róla és minden világos lett és mintha az égből is angyalok énekeltek volna. Úgy, úgy. Az égből angyalok énekeltek és a földön történt valami . . . amitől isten mindenkit őrizzen . . .

— Mi történt nagyapó?

— Szörnyű dolog, Wassiljkó, szörnyű, érted-e? szolt nagyapó és láthatóan nyugtalanság szállta meg.

Elérkezett a pillanat, mikor nagyapónak mindent el kellett beszélnie, még ha nem is kérték volna reá. A ravasz Wassiljko tudta ezt, mert ismerte nagyapját s már gyakran érdekes történeteket csalt ki tőle. Nagyapó folytatta: Kalinik szomszéd mindig azt mondja: hogy, azt mondja, ezelőtt jobb volt. Még a lelünk se volt a miénk, azt mondja, de legalább volt mit enni. . . S ezt azért mondja, mert buta a feje. De én azt hiszem, százszor jobb éhen halni, ha a lelünknek, meg lelkiismeretünknek magunk vagyunk az urai. Igen, a lelkiismeretünk legyen a magunké. Így van az, látod. Ó, ó. Nos . . . No hallgass ide. Halld csak Wassiljko, hogy volt. . .

Nagyapó a holdra pillantott, mely épen most bujt ki egy felhő alól és sajátságos tompa, rejtélyes hangon kezdett rá, a hogy öreg emberek titokzatos történeteket szoktak beszélni,

— No, igen. . . Épen ilyen éjszaka volt, mint ma, a hold ép úgy sütött és a csillagok ragyogtak. . . És, egész bizonyos, karácsony éjszaka is volt. Oly bizonyosan emlékszem rá, mintha most történt volna — ott álltam Paraskával annál a szürke kőnél. . . Az a kő ép úgy állott ott akkor is, mint most. Tudod, Wassiljko, a kőnek nagyon szép élete van. Száz és ezer évig fekszik ott nyugodtan és nem mozdul és nem változik. A milyen volt, olyan marad. Csak egy kicsit mélyebben süpped a földbe. . . Nagyon jó lehet kőnek lenni. . . !

— De a kő semmit sem érez, nagyapó.

— He, hogy nem érez! Épen az a jó, hogy nem érez: mert nem érez, nem is fáj neki semmi. No, hallgass hát ide. Én és Paraska ott álltunk a parton, annál a szürke kőnél. Paraska gyönyörű leány volt. Már a hajfonata is pompás. Akárhogy cibálta a boldogult Ábrámovna Márfa (nagyon szigorú úrasszony volt ő, aj, aj, ! mint egy vadállat asszony

képében!) akárhogy cibálta, mondom, a hajfonatok mindig szépek maradtak. Néha beborította velök Paraska a nyakát, mint egy kendővel s még bokorra is kötötte. Nagy, hosszú volt, az arca rózsás, az ajka mint a cseresznye és a szemei — mint az a két legfényesebb csillag, ott a templom kupolája felett, látod? Olyanok voltak a Paraska szemei. No, és nagyapád se az volt akkor, aki ma. Daliás legény volt, a lányok azt mondták róla, hogy szép, fiatal ember és azt hiszem, a lányok nem hazudtak, mert némelyik el-elpirult, a hányszor rá nézett. Szerettem Paraskát teljes szívvel és ő is szeretett engem teljes szívvel. . .

— Mi az nagyapó?

— Valakit teljes szívünkkel szeretni? Nézd: egy emberért, akit szeretünk, tűzbe, vízbe menni, az életünket is odaadni érte. Nélküle nem süt nekünk a hold, nem ragyognak a csillagok, nem melegít a nap. Látod, ez az, valakit egész szívünkkel szeretni. Mind a ketten fiatalok voltunk. Valamivel több voltam husz évesnél, ő annyi sem volt. És nem egy napja szerettük egymást, nem is egy hónapja, de persze titokban. Mert, ha Ábrámovna Márfa megtudta volna, azonnal levágta volna a Paraska haját és engem elvitetett volna katenának. Szörnyű asszony volt, isten nyugosztalja, mert nem mi itélkezünk felette . . . A Biró fog itélni felettünk is, felette is . . . És akkor így szóltam Paraskához: Halld csak Paraska! Holnap vége a bőjtnek s most már a jövőnkre kell gondolnunk . . . Paraska átölelt: ne, ne, édes Martin! Inkább ne gondold reá! Jewdócha, a kasznárné tegnap hallotta épen magától az úrnőnktől, hogy a sorsomról már határozott» . . . És mit határozott? «Ő határozott, mond Paraska és sír meg reszket. Ő határozott! Ha a bőjtnek vége lesz, mondja, Paraskának hozzá kell mennie Trofimhoz, a kocshoz. Egészséges ficzkó és ő is az . . . jó gyerekeik lesznek . . . hallod? Különben, azt mondja, Trofim még bolondokat tesz, összehúzza a házban minden lánnyal a levét és Paraska is belegabalyodik valakibe, ilyesmire nem lehet eléggé vigyázni.» És Paraska sír, sír . . . Mikor hallottam, csikorgattam a fogamat . . . Oly dühös és oly szomorú voltam, mikor ezt mondta . . . El akarja tőlem venni ezt a leányt? Hát lehetséges az? És még hozzá kihez akarja adni? Trofimhoz! Ki az a Trofim? Veszekedő, iszákos ficzkó! Agyon fogja ütni, meg fogja nyúzni, kínozni, sohse fog neki nyugtot hagyni. Szabadjára engedtem haragomat, aztán ott hirtelen tervet kovácsoltam. Elöntött az epe. Akaratlanul is előnti az epe az embert, édes kis unokám, ha tudja, hogy nem

tehet az ember azt, amit akar és más akarata parancsol, még ha így vagy amúgy szeretne is valamit.

Paraska és én elhatároztam, hogy reggel, mikor Ábrámovna Márfa hazajön a miséről, elmegyünk hozzá, térdre borulunk előtte és ott heverünk a lábainál, míg kőszíve el-lágyul. Azt hittük, hogy olyan ünnepen, mikor az angyalok is énekelnek az égben, a legborzasztóbb ember szíve is el-lágyul . . . Így hittük.

Nagyapó elhallgatott és gondolkodva merült emlékeibe. Wassiljko nyugtalanul fészkelődött a bundában. «Tovább nagyapó, tovább.»

Nagyapó újra elkezdte: Ugy is tettünk. Eljött a másnap. Paraska és én vártunk, míg Ábrámovna Márfa hazajött a miséről. Vártunk egy kicsit. Jött a pópa a kereszttel és az egyházfival és énekeltek: «Egy leányasszony szült ma» és gratuláltak és bementek a parasztok házaiba adományokat gyűjteni. Ekkor berohantunk hozzá. Mondom, berohantunk az ebédlőbe, hol egy nagy asztal mindenféle étellel tele volt rakva; sült és szalonna és borju pecsenye és hurka és sok egyéb és hogy mint volt bátorságunk, ma sem értem. Mondtam, nem is asszony volt ő, hanem vadállat s gondolkodás nélkül tudta az embereket tönkre tenni, szerencsétlenné tenni egész életükre. Berohantunk hozzá, lába elé feküdtünk egész hosszunkban s ott fetrengtünk előtte a porban. «Mi ez? Hogy mertetek? Ki engedett be?» De mi hallgattunk, meg-némultunk, nem is éreztük, hogy van nyelvünk. Végre eszünkbe jutott és beszélni kezdtünk: Anyuskánk, szóltunk, édes jó úrnőnk, ne döntsön két keresztény lelket a szerencsétlenségbe, ne adja Paraskát Trofimhoz, — szerencsétlenné fogja tenni, megöli . . . Mi pedig, nagyságos asszonyunk, már régen szeretjük egymást. Csak karácsonyig vártunk édes nagyságos asszonyunk, hogy a lábához borúljunk és engedélyéért esedezzünk.

— Ó Istenem, folytatta rövid hallgatás után, nagyot sóhajtva nagyapó. Így volt. Igazán így . . . Ma már el se hiszi senki, pedig így volt. Így, így Wassiljko!

Wassiljko kidugta fejét a bundából és nyugtalanul nézett nagyapjára. Szemei azt kérdezték: Csak ennyi volt? Hát azután? Szemeiben félelem tükröződött, hátha a nagyapó itt abba hagyja az elbeszélést?

— És mi történt azután nagyapó?

— Azután borzasztó dolog történt, felelte nagyapó. A mi úrnőnk olyan dühös lett, milyennek soha se láttuk. El-halványodott, reszketni kezdett, egy darab sült, mit épen

evett, megakadt a torkán és ajkán hab mutatkozott. Lábával toppantott, szeme szikrázott, orra-lyuka tátongott. «Ah, szólott. nézd csak, mit nem akarnak! Még azt, amit ők maguk szeretnének! Még egy kutyámnak sem volt saját akarata. Hallgatóztatok és megtudtátok, hogy mi a tervem és szembe akarok vele szállni? Már régen szeretitek egymást, azt mondjátok? Hát ki engedte meg, hogy szeressétek egymást? Majd megmutatom én nektek, milyen a ti saját akaratotok! Majd megmutatom. Azonnal az istállóba mind a kettővel s korbácsoljátok meg őket úgy, hogy egész életökben viseljék a kéket!

— Egy olyan nagy ünnepen? — kérde borzadva Wassiljko.

— Eh, mit, ünnep! Várj csak, ide hallgass! Nagy az emberi gonoszság! Egy emberben több gonoszság lakhatik, mint tizenkét farkasban . . . Csak adj neki alkalmat, hogy megmutathassa s engedd, hogy tegye, amit akar . . . Ne félj a ragadozó állattól, mert ez ellen védekezhetsz bottal, baltával, de félj a dühös, rossz embertől. «Tehát, szólott az úrnőnk, — isten legyen igaz bírása — az istállóba velük s ott egyik korbácsolja a másikat! Szeretik egymást, hát büntessék egymást önmaguk.» Nekem hát meg kellett vesszőznöm Paraskát és Paraskának engem. A legénynek a leányt — a kedvesét és a leánynak a legényt. Látott-e már ilyet valaki? Szidalom, szégyen, gyalázat! És a szívem? Ó, szörnyű csak elbeszélni is! . . . És elvittek bennünket az istállóba, Wassiljko.

— Ez idő óta nem láttam többé Paraskát és Trofim is eltűnt. Azt mondták, kínzónk Moszkvába küldte őket, hol a fia tiszt egy ezredben. Ott maradt Trofim kocsisnak egész életében és Paraska keservesen szenvedett miatta, mert Trofim, azt mondják, ott még többet ivott, mint itt. Velem azonban más történt

— Micsoda, nagyapó?

— Velem az történt, hogy kondásnak tettek és el kellett vennem egy Ariza nevű leányt. Parancsolták, cselekedtem. Arina a feleségem lett. És látod, ekkor kezdődött

— Tudod-e Vassiljko . . . nem, jobb, ha nem tudod . . . fejezte be a nagyapó hirtelen, unokája várakozása ellenére.

— Nem, nem, nagyapó, beszélj! könyörgött reszkető hangon a gyerek. Tele volt kíváncsisággal és sirva fakadt volna, ha az elbeszélést nagyapja be nem fejezi. Beszélj, nagyapó!

— Beszéljek? Azt hiszed, nincs nehezemre? — szólott Martin nagyapó s megrázta a fejét. Ó Wassiljko, minden ember követelt el nagy bűnt, mely mint egy kő fekszik a szívére, és sem ima, sem sóhajlás le nem gördíti azt onnan

soha... Ó, ó! de mert úgy könyörögsz, halld hát, de ne ítéld el a te nagyapádat!... Arina jó, csöndes, békés leány volt. Aki nem volt rest hozzá, kikötött vele, de ő nem szólt semmit, mindent eltűrt. Keresztet vetett és sóhajtott... Nagyon istenfélő asszony volt. Nem volt épen csúnya az arca, de nem is szembetűnő... Sápadt volt, sovány és kicsi... De mert én akkor Paraskát szerettem és Ábrámovna Márta nagyon elkésértett, mindenkire haragudtam és gyűöltem Arinát az első naptól fogva, igen, annyira gyűöltem, hogy rá sem tudtam nézni. Oly szelid volt hozzám, mint egy galamb és én hozzá olyan, mint egy ragagozó vad. Azt mondta nekem: «Mért haragszol rám Martin? Vagyok-e én oka valaminek? Isten rendelte így, hát így is kell lennie!» Az ördög azonban elvette az eszemet. Elkezdtem a korcsmába járogatni, a pálinkát inni. S mikor aztán hazamentem és a szelid Arenát megláttam, ez a gyöngéd teremtés annyira dühbe hozott, hogy verni kezdtem és ő nem kiabált, csak sóhajtozott és keresztet hányt. Istenem, istenem! Milyen nagy vétek! Mért reszketsz Wassiljkó? A hideg miatt? Mondtam, hogy eredj a kályha mellé...

— Nem a hideg miatt reszketek nagyapó... borzasztó ez nekem nagyapó — felelt a gyermek szorongva.

— Igen, borzasztó történet ez, borzasztó... ha a Biró itéletnapján azt fogja kérdezni... nem tudom, mit fogok neki felelni... Arina egy leányt és később egy fiut szült... A te apádat. Arina, a te nagyanyád volt Wassiljko. De az nem enyhíté az én indulataimat. Gyűöltem, mint azelőtt és vertem irgalmatlanul, embertelenül, állati módon. Hajánál fogva húzgáltam és lábbal tapostam rajta... Ó, sok minden megesett... Ne reszkess úgy, Wassiljko. Na, mit csinálsz megint? Most meg már fickándozol? Hallgass csak ide. Egyszer — vasárnap este — elmentem a korcsmába s ott találtam Anikit, az uraság szakácsát, ki épen Moszkvából jött a fiatal úrtól. Összeültünk, ittunk. Szólok: láttad-e ott Parakát? — Hogyne láttam volna, mondja. Persze, hogy láttam! Kérdezett téged, hogy megy itt a sorod? — Nos, és milyen az élete? — Olyan, mondja ő, hogy bizonyosan az utolsó napjait éli. Trofim, ez a dúrva fickó félholtra veri, olyan már, mint az árnyék... Sorvadás bántja és nemsokára vége. Egyszer-kétszer még megveri Trofim, aztán nem lesz többé bántódása. — Mikor ezt hallottam, kivert a forróság. Oly dühös lettem, mint egy felbőszített tigris. Az ördög teljesen hatalmába kerített. Hah, kiáltottam, hát így van, így! Egyebet nem tudtam mondani. Felhajtottam még két pohár pálin-

kát, haza rohantam és verni kezdtem az én Arinámat . . . Akkor már valóban vadállat voltam, nem ember. És ő csak sóhajtott és az ég felé emelte a szemét. Én meg ütöm, ütöm, verem . . . Hallom, hogy nem sóhajtott többé és kinyulva fekszik a földön . . . Ekkor mintha hideg szél csapott volna meg, eszméletre tértem, láttam, mit tettem, tudatára jöttem és elkezdtem sírni . . . Én öltem meg!

Az utolsó szavak közben nagyapónak megcsuklott a hangja és lehajtotta a fejét.

Hirtelen felriadt.

— Hé, Wassiljko, hová mégy? Hová? — kérde izgatottan és nagy fáradsággal feltápáskodik a padról. De Wassiljko, mint egy megriadt állat ugrott ki a bundából s szaladt, szaladt a hóba. Teste reszketett a hidegtől s a hatástól, melyet reá a nagyapó elbeszélése gyakorolt.

— Gyer ide, csacsi gyerek, gyer ide! Gyere a bunda alá! Meghülsz! . . .

— Nem jövök, nagyapó, nem, nem, felel reszketve a gyermek.

— De hát mért nem? Olyan nyugodtan ültél és most hirtelen . . . Ó te csacsi!

— Nem jövök! Félek tőled nagyapó! — kiáltott a gyermek vad borzalommal. Te . . . te megöltél egy . . . embert.

Nagyapó ott állt remegő lábakkal s azután rázuhan a padra. Kezével görcsösen kapaszkodik mellébe. Úgy érzi, mintha éles kést döftek volna oda. Csak egy pillanatig érezte, aztán nem érzett semmit. Mikor Karpó és Marina, kiket Wassiljko felköltött, az utcára futottak, nagyapót mozdulatlanul találták és nem tudták felkölteni. Nagyapó örökre mozdulatlan maradt . . . A hold még mindig ragyogott, majd lebegő kék felhők homályosították el, majd ünnepi pompával tündökölt a föld felett és a föld oly vidámnak látszott hófehér új ruhájában és a nád is nyugodt, mozdulatlan volt, mint azon a régi, régi időkbe múlt gyönyörű éjszakán, mikor az ifjú, daliás Martin ott a szürke kő mellett gyöngéden nézett szerelmes Paraskája szomorú szemébe . . . És az angyalok énekeitek az égben.

Wassiljko behuzódott a padka sarkába, remegett és sírt; nem akart tudni, nem akart hallani semmiről . . . Egész életében nem tudta Martin nagyapó elbeszélését elfelejteni.

Háború és béke.

Írta: Tolstoj Leó.

— Új fordítás az orosz eredetiből. —

117

Egyházi eljegyzést nem tartottak s a jegyváltást Bolkonszky herceg különös kívánságára nem is hozták nyilvánosságra. A herceg úgy vélekedett, hogy az elhalasztásnak ő lévén az okozója, így hát annak minden terhét neki kell viselnie; őt adott szava élete utolsó lehelletéig kötni fogja, de Natasa cselekvési szabadsága ne legyen lekötve. Ha egy fél év múlva azon venné észre magát, hogy érzése, ehatározása megváltozott, kitartása megingott, ne gátolhassa semmi sem mátkaságuk feloldásában.

Természetesen Natasa s szülői hallani sem akartak a herceg szándékáról, de András herceg nem tágitott.

Natasa boldognak érezte magát, de boldogsága felhőlen ege elborult, valahányszor az elválás gondolata suhant végig azon, sőt a herceg is fázott, sápadozott e gondolattól.

Elutazását megelőző estén Bolkonszky magával hozta Pierret, aki a bál óta még nem látogatta meg Rostovékat.

Pierre szórakozottnak s roszkedvűnek látszott. Az öreg grófnővel beszélgetett. Natasa Sonjával a sakkozó asztalhoz ült s a herceg hozzájuk szegődött.

— Nemde, régóta ösmeri Besuchovot? — kérdé Natasát. — Kedveli őt?

— Igen, pompás ember... de olyan különös.

S most is, mint rendesen, amikor Pierről beszélni kezdett szórakozottságáról hallott, költött adomák előadásába fogott.

— Remélem, tudja, hogy beavattam őt titkunkba, — kezdé újból András herceg. — Gyermekkor óta ösmerem, aranyból van a szíve. Kérem, Natasa, — folytató a herceg komoly hangon — elutazom, a jó ég tudja csak, mi történhetik velem. Elfelejt... Tudom, tudom, erről nem szabad szólanom. Csak még egyet! Bármi történjen is távollétem alatt...

— Úgyan mi történhetnék?

— Legyen az bármi is — mondá András herceg — nagyon

kérem Mademoiselle Sophie, forduljanak Besuchov Pierre grófhoz. Igaz, hogy nagyon szórakozott, különös ember, de a szive az szinarany.

A család tagjai sejtelemmel sem birtak minő hatással lesz Natasára a válás.

Kipirult arccal, izgatottan, száraz, de égő szemekkel tett-vett mindenféle fölösleges dolgot ezen a napon.

Még csak az utolsó bucsú-kézcsók alkalmával sem tolult egy áruló könnycsepp szemeibe.

— Ne utazzék el — rimázkodék oly hangon, mely András herceget gondolkodóba ejtette, vajjon nem lenne-e előnyösebb maradni. E hang még igen soká visszhangzott füleiben.

Elutazása után sem sirt. Néhány napon át azonban ki nem mozdult szobájából és könnytelen szemekkel, részvétlen hangon egyre-másra ismételte: Oh miért is utazott el?

De az elválás után két héttel hozzátartozóinak nagy álmélkodására leküzdötte kedélye lázongását s ismét a régi Natasa volt, csak vonásai változtak meg, a gyermekek is megváltozott arccal hagyják oda a betegágyat hosszas avagy súlyos betegség után.

XVI.

A nyár közepén Mátia hercegnő váratlanul levelet kapott Svájceban időző fivéréől. András herceg különös hirt közölt vele, Rostov Natasával eljegyezte magát. A levél minden sora elárulta fivérének Rostov Natasa iránti rajongó, forró szerelmét s nővére iránti nagy bizalmát. Megírta, hogy így még sosem szeretett s hogy csak most tudja megérteni, mily szép is az élet voltaképen. Bocsnatot kért, hogy nem lissya-goryai tartózkodásakor mondott már el mindent, holott édesatyjával akkor beszélte meg e dolgokat. De e lépésre csak a nővére iránti kimélet készítette. — Te bizonyára — így folytatta — megkérlelted volna a herceget, ezáltal magadra zudiiva haragját. Külömben az ügy felett akkor még nem döntötünk végérvényesen. Atyánk kívánságára elhalasztottuk a menyegzőt egy esztendőre, most ez időből hat hó eitellet s elhatározásom olyan szikla-szilárd, megingathatatlan, mint annak előtte. Csak a fürdőorvos határozott kívánságának engedve, időzöm még itt, ha rajtam mulnek, már Oroszországban lennék! Így azonban visszatértem még három hónappal keül elhalasztanom. Ösmersz engem

s atyámhoz való viszonyomat. Nem kérek tőle semmit, független voltam s maradok, de akarata ellen cselekedni, haragját magamra zudítani még sem akarom most, amikor talán már úgy sem időzik sokáig közöttünk, ennek tudata megrabolná boldogságom feét. Ez ügyben irtam most neki, kérek, add át a levelemet egy nyugodt pillanatában s értesíts azután, milyen magatartást tanusít házasságom gondolatával szemben s ha van-e remény a határidőnek négy hónappali megrövidítésére.

Hosszas habozás és töprengés után, előzetesen ájtatosan imádkozva, a hercegnő átadta végre atyjának a levelet.

A következő napon a herceg teljes nyugalommal így szólt leányához:

— Ird meg a fivérednek, hogy várja be a halálomat... úgy sem tart már soká... megszabadul a létezésem nyugós gondolatától.

A hercegnő válaszolni akart, de atyja nem engedte szóhoz jutni s most már annál hevesebben fakadt ki.

— Nősülj meg... csak nősülj meg, kedvesem!... Mondhatom, az atyafiságod gyönyörű lesz. Okos emberek, he? Gazdag emberek, he? Igen, Nikoluska jó mostohát kap. Irjad meg neki, felőlem akár holnap is megházasodhatik... de ha ő megnősül, akkor én meg a Mile. Bourienne-t veszem el!... hadd legyen a bátyádnak is mostohája. Még egyet. Én a házamban semmitéle asszonynépet nem akarok látni. Megnősülhet, de akkor éljen magának. Vagy talán te hozzájuk szándékozol költözni, — közeledik Mária hercegnő felé. Szerencsés utat... Isten veled!... csak rajta, rajta hát!

Ezután a tüzes magyarázat után, atyja sosem beszélt többé fivére nősüléséről, de fia kishitűségén érzett dühét leányával rezteté.

— Miért nem tartják meg a lakzit? — kérdé egyszer leányát.

— Impozáns hercegasszony lesz belőle.

Az utóbbi időben Mária hercegnő borzadva észlelte az öreg ábornoknak a francia nőhöz való közeledését. A hercegnő tudatta fivérével levele fogadását, viszont megvigasztalta ama kilátással, hogy édesatyjuk hova-tovább megbarátkozik házassága gondolatával.

Mária hercegnő örömét s vigaszát a vallás és Nikoluska nevelése képezték, de ezeken kívül volt még szive legmélyén egy elrejtett vágyakozás, remény s a legfőbb vigaszt főleg ebből merítette.

Ezt a vigasztnyújtó reményt isten emberei, a zarándokok ké-

pezték, akik az öreg herceget bujva, az oldalszárny lépcsőit használva keresték fel őt.

Minél idősebb lőn Mária hercegnő, annál inkább lepte meg őt az emberek rövidlátása, akik itt e földön csak élvezetet, örömet keresnek; akik dolgozva, küzdve, türve egymás vesztére törnek csak azért, hogy e lehetetlen, képzelet, bűnös boldogságot elérhessék. András herceg szerette a feleségét, de ez meghalt s fivére üdvösülését most egy más asszony birhatásához kötötte. Édesatyja e házasságba nem egyezik belé, mert fiának gazdagabb, előkelőbb arát óhajt. Valamennyien türnek, küzdenek, agyongyötrik magukat, romlásba döntenek lelküket, — halhatatlan lelküket — hogy azt a pillanatnyi élvezet adó boldogságot elérjék. Pedig megmondotta istennek szent fia, Krisztus, hogy a földi élet egy pillanat s csak próbatét s mégis ragaszkodunk hozzá, sőt még boldogságunkat is keressük. Erre miért nem gondol senki? töpreng Mária hercegnő. Senkit kivéve istennek ama megvetett páriáin kívül, akik koldustarisznyával hátukon az oldalszárny lépcsőin lopva jönnek fel hozzá, kerülve a herceg látását, nem a saját személyöket féltve a szitkok árjának kellemetlen voltától, hanem mivel megakarták óvni a herceget a vétkezéstől. Elhagyni a családot, az apai házat, lemondani minden cífra hivalkodásról s darócot öltve, álnéven helységről-helysére zarándokolni, imádkozva üldözőinkért, bántalmazóinkért: ez életnél, ez igazságnál magasztosabbat nem ösmert!

Scodjuska ez az 50 éves, kicsi, hallgatag, himőhelyes asszony már 30 évnél tovább zarándokol mezitláb, darócban. Ezt az asszonyt Mária hercegnő különösen megszerette. Mikor Scodjuska egyszer a sötét kamrában szomorú, halovány gyertyafénynél elmondotta élete történetét, Mária hercegnő ama meggyőződésre jutott, hogy egyedül Scodjuska találta meg az élet igazi ösvényét s elhatározta, hogy ő is zarándokolni megy. Azon ürügy alatt, hogy egy zarándokot akar megajándékozni, teljes zarándok öltözetet készített magának: inget, gyékénycipőt, fekete kendőt s gyakorta a szekrény előtt állva, tekintetével simogatta a holmit, töprengve, habozva, vajjon nem érkezett-e még el szándoka kivitelének ideje.

Képzületben már látta magát Scodjuskával tarisznyával hátulkon a poros országuton ballagni. Szent helyhez fogok zarándokolni s ott imádkozom. De mielőtt e helyet megszeretném, megszoknám, újból utnak indulok. Addig megyek, míg a lábaim birnak, azután edőlök egy elrejtett zugba s meghalok. Végre elérek az örökkévalóság csendes révébe, ott nincs többé sóhaj, sem álom, gondolá a hercegnő.

(Folytatjuk.)

Természettudomány.

A JÖVŐ LÁMPÁI. A világítás dolgában már rég nem hallottunk semmi újat. Azután a nagy roham után, hogy villamos körték, Auer- és mindenféle égők hóditották meg a pazarul világító világot, meglehetősen csend állott be. Vajon mi ennek az oka? Az bizonyos, hogy amaz említett világosságot hóditó roham új principiumokat hozott gyöngén pislogó lámpáink félhomályába. És az is bizonyos, hogy tudomány, technika megint új principiumokat keres.

És ha megtalálja, az lesz csak igazában az igazi. Amiért hogy ennyit már lehet róla mondani, annak oka az, hogy az irányt már láthatjuk, hogy merre, mely ösvényeken törtet előre a haladás. Mert ma világosság dolgában csak egy vezérlő irányzata van a tudománynak és pedig az, hogy: villanyosság is fény is egy és ugyanazon dolog s villamos-ságból közvetlenül kell fényt előállítani. Úgy értendő ez, hogy például a mai villamos-lámpák nem közvetlenül a villamos-ságból adják a fényt, hanem valaminek az izzásából. A villamos-ság előbb hővé, a hő valami anyagnak az izzásává válik és a fény csak ebből kerül. Azt pedig tudjuk, hogy így a villamos-ság ener-

giájának legnagyobb része kárba vész és alig 10 százaléka az energiának válik fénné.

A tudományos elmélet, amelynek nyomán a gyakorlati dolog felé törekszenek az, hogy fény és villamosság ugyanaz, csak más és más alakjai ugyanannak. Alapvető dolog volt, hogy mind a kettőnek a rezgési gyorsasága 300 ezer kilométer másodpercenként. Az elméleti felfogáson jutott aztán a horvát származású amerikai Tesla arra a maga nemében korszakalkotó felfedezésre, hogy — legalább laboratoriumi kísérletkép — tényleg át is változtatta a villamosságot fénné. És pedig úgy, hogy a villamosságot oly gyors váltakozású áramba transformálta, hogy az fényként jelentkezett, transformatoraiból hatalmas fénynyalábok sugárzottak és a légtüres üvegcsövek világítottak, ameddig a villamos-hullámok szerteterjeszkedtek. Ez a Tesla-féle világítási mód azóta az ideája a gyakorlati törekvéseknek, amelyek azonban mindezideig még csak a laboratoriumi kísérletezések gyermekkorát élik.

A Tesla által így bizonyított elmélet szerint, maga a nap is egy óriási váltakozó

villamáram-forrás, több billiónyi váltakozással és sok milliárd voltnyi feszültséggel. Valószínű, hogy a Tesla nevével kapcsolatosan most járta be az újságokat, hogy tudni illik ő valami óriási találmánnyal ajándékozta meg a világot, aminek próbái Amerikában folynak és pedig, hogy ő egyes villamos tornyokból az egész Amerikába szerte akar szórni felhasználható villamos energiát: a napnak ilyen fizikai természetét akarja kiaknázni. Azaz, azt a mérhetetlen mennyiségű villamosságot felfogni. Annyi bizonyos, hogy Teslának oly nagy neve és híre van, hogy már-már túlszárnyalja Edisonét. És Amerika veszett egy ország, ott se pénzt, se fáradságot nem kimélnék és így semmi sem lehetetlen, mihelyt megvan a tudományos alapja.

Teslának sikerült a villamosságot fényé átválttatni, de megfordítva, a fényt villamossággá nem. Azóta azonban ideát Európában mégis történt olyasmi, amiből következtetni lehet, hogy a dolog így is igaz: t. i. hogy a fény is átváltoztatható villamossággá. Ugyanis találtak fel egy sajátságos villanyelemet, amely két rézlapból való és rézchloridban áll. De ez az elem csak akkor ad áramot, ha a két rézlap egyikét világosság éri, a másika pedig sötétben marad. Azaz: a fény

alakjában levő energia változik át villamossággá. — Hogy az izzó testek kíséretében villamosság keletkezik, ezt is tudjuk már. Most pedig már minden lángban villamos sugárzást kutatnak. Lehet, hogy az egész Auer-égit majd úgy kell tekintenünk, mint valami villanykészüléket.

A tudománynak ilyen körütekintései között ma az új törekvések itt mozognak: a villamosságnak közvetlenül fényé való átalakítása körül. Hogy mekkora a jelentősége annak, ha azok az ilyen irányu törekvések csakugyan célt érnek, annak a legékesebben szóló illusztrálója ez a két számadat: A mai petroleum-, gáz-, Auer-, villamos-lámpáink az energiának csak 3—10 százalékát adják ki fény alakjában, a többi mind elvész. A Tesla-fény ellenben az összes energiának 90 százalékát értékelti. Tehát óriási gazdasági jelentőségű dolog előtt állunk, ha lámpánk fényébe bámulva a jövőkről gondolunk.

—

A KILÓTT GOLYÓ FÉNYKÉPE. Szegény japán és muszka katonák egymást lövöldöznek és a háboru borzalmainak minden olyan golyó, amely talál, egy-egy jelenete. Minden egyes katonára nézve, akit meglöttek, ez volt a «la scène à faire». A háboru egyéb szenvedései csak olyan bevezetések ehez a főjelenet-

hez. És tiz és tiz ezrivel egymásután csupa ily emberéletet döntő szörnyű jelenet. Egy röpülő golyó leterít, bénává tesz, öl. Egy röpülő golyó, amelynek röptét senki sem látja, oda vágódik az emberhez, ennyi az egész.

Csakhogya az ember mindent akar tudni: azt is, hogy hogy vágódik a golyó az emberhez? Hogy tör a csontját. Hogy tör abban a pillanatban, amikor éri, abban, amikor egy picit belehatol, abban, amikor benne van és amikor már kereszi túl meg rajta.

És ezt tudják.

Mit tetszik gondolni, honnan?

Fotografia után. Igenis lefotografálják a puszkagolyót abban a pillanatban, amikor csontot ér, másik képen ugyanazt a golyót, amikor picit behatolt, harmadikon mikor benn van és negyediken, mikor elvégezte a dolgát. Persze ezeket a tanulmányokat már nem emberen végzik, hanem, természetem fel, kutyán; a csontja igaz, hogy csak ebsont, de átlukasztva a mienk se ér többet.

Tart pedig egy olyan pillanat, amely alatt a felvétel készül, egy másodpercnek milliomodrészig. Ennyi idő alatt egy puszkagolyó, jó Mauser-féle, $\frac{7}{10}$ milliméter utat tesz meg. Tehát ez a kép csak $\frac{7}{10}$ milliméternyire mosódik el hosszában.

Természetesen ez a fotografálás megint egész külön technikai tudomány. Hogy megértsük, kezdjük egyszerűbb feladaton. Például azon, hogy a golyó képét a csőből való kiröpülés pillanatában akarják lefotografálni. Erre azért van a puszkatudománynak szüksége, hogy meglássa, vajon a puszkaporból nem illan-e el egy bizonyos mennyiség hatástalanul a golyó mellett? Ettől függ a csőnek is, meg az egész történetnek a jósa.

Ezt úgy fotografálják le, hogy a cső végére egy stearin lemezt helyeznek, amely mindkét oldalán staniol lemezzel van beborítva. Innen is, túl is, a lemez villamos vezeték, amely abban a pillanatban zárul, amikor a golyó mindkettőt fémesen összekapcsolja. Ebben a pillanatban villámcsikra csapódik valahol, ahol kisütik; ebben az esetben természetesen a fotografálandó nyílás körül, ahova tükrök, lencsék segítségével központosítják a fény egész erejét.

Tehát a fotografáláshoz szükséges pillanatot így határozzák meg automatikusan. Vagy pedig a cső elé üvegcsövet tesznek, amelyben a két vezető drót akkor kapcsolódik, amikor a golyó az üveget eltöri. És az így készült felvételen egészen tisztán látható, ha a golyó előtt is van-e puszkaporgó, amely korábban illant el, mint a

golyó. Ami, tekintve, hogy a golyó alatt körülbelül 3000 atmoszféra nyomása van a robbanó lőpornak, nem is nehéz azoknak a gázoknak. A fotográfia azonban rögtön elárulja. Sőt a golyó fotográfiáján, bárhol röpiiben veszik fel, még a levegőt is látni, hogy szorítja útjából a golyó orra. Ugyanazt a képet mutatja, mint a víz a hajó orra előtt: hasítja és oldalt a sáv, utána pedig a levegő kavardása.

Már most ugyanezt a módszert lehet használni aként is,

hogy a villamos kapcsolás pillanatát követően több szikra süljön el egymásután és mind-egyiknél egy-egy felvétel készüljön. $\frac{1}{10000}$ másodpercnyi időközökre sikerült ezt fokozni és így látták meg, hogy a csontot érő golyó első pillanatban, hogy roncsolja szilánkokra, majd pedig, mikor a csontvelőig ér, ennek a félreszorítása valóságos robbanást idéz elő.

Szegény japán, szegény muszka katonák! Inkább ne tudna a világ ilyes tudományokról mitse!

Szerkeszti: Bródy Sándor.

Főmunkatárs: Ambrus Zoltán, Heltai Jenő,

Szerkesztőség: Lövölde-tér 1.

**Kiadja: a Jövendő kiadóhivatala. Tulajdonos: a szerkesztő.
Lövölde-tér 1.**

**A Jövendő előfizetési ára egy óra 1 korona,
negyedévre 3 korona félévre 6 korona.**

**Minden új előfizetőnek Bródy Sándor
«Színésznők» című könyve ingyenesen jár és
bérmentve küldetik meg.**

**Gyűjtőknek minden három új előfizető után ingyenesen
jár a „Jövendő”. Aki öt, bár negyedéves előfizetőt gyűjt, bérmentve és ingyen kapja meg Bródy Sándor egy új regényét.**

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

**A „Jövendő” kiadóhivatala.
Budapest, Lövölde-tér 1.**

Globus műintézet és kiadóvállalat részv.-társ. nyomása, Budapesten.